

Informace o neformálním zasedání Rady ministrů hospodářství a financí (ECOFIN) ve dnech 13.-14. května 2005 v Lucemburku

Ve dnech 13.-14. května 2005 proběhlo v Lucemburku neformální jednání Rady EU ve složení ministrů financí a hospodářství (ECOFIN). Česká delegace byla vedena 1. místopředsedou vlády a ministrem financí Mgr.Bohuslavem Sobotkou.

Jednání Rady ECOFIN ve dnech 13.-14. května 2005 mělo následující program:

- 1) Hlavní směry hospodářské politiky (BEPGs)
- 2) Změna společné strany euromincí
- 3) Stabilita finančního systému EU
- 4) Evropská strategie financování rozvojové pomoci
- 5) Finanční perspektiva 2007-2013

K jednotlivým bodům:

Ad 1. Hlavní směry hospodářské politiky (BEPG)

Hlavní směry hospodářské politiky (Broad Economic Policy Guidelines - BEPGs) jsou hlavním nástrojem koordinace hospodářských politik EU. Letos, v důsledku změn v řízení Lisabonského procesu, budou vydány nové BEPGs, více zaměřené na priority Lisabonského procesu – růst a zaměstnanost. Společně s obdobně revidovanými Hlavními směry zaměstnanosti (Employment guidelines - EGs) se BEPGs stanou pilířem Souboru integrovaných hlavních směrů (IGs), který bude osou koordinace hospodářských politik.

Důvodem sjednocení BEPGs a EGs do jednoho dokumentu je jednak skutečnost, že makro- resp. mikroekonomické politiky a politiky zaměstnanosti jsou úzce provázané a měly by se navzájem doplňovat, jednak snaha o větší soudružnost a lepší propojení doporučení obsažených v obou souborech, jež mají být zaměřeny společně na cíle revidované Lisabonské strategie.

Přes toto propojení však zůstávají oba dokumenty – BEPGs a EGs - samostatnými právními nástroji s vlastní schvalovací procedurou, která vyvrcholí v červnu jejich předložením Evropské radě a v červenci jejich definitivním schválením příslušnými formacemi Rady (BEPGs – ECOFIN, EGs – Rada pro Zaměstnanost (ESPHCA)). Do procesu připomínkování IGs resp. BEPGs je v současnosti zapojena řada pracovních skupin a také Rada pro Konkurenceschopnost.

ECOFIN a orgány v jeho pracovní linii (zejména EFC a Výbor pro hospodářskou politiku (EPC)) zdůrazňují svou hlavní zodpovědnost za tvorbu BEPGs a usilují o takovou koordinaci jednání, která postavení ECOFINu v tomto smyslu podpoří. Návrh BEPGs obsahuje celkem 15 směrů, z nichž 6 se týká makroekonomických a 9 mikroekonomických politik. Prioritou makroekonomických politik má být zajištění ekonomického růstu a stability. Mikroekonomické politiky mají především zvýšit konkurenceschopnost EU.

V rámci květnového neformálního zasedání Rady ECOFIN ministři potvrdili souhlas s dosavadním průběhem prací a s předpokládaným dalším postupem, který završí zasedání červnové Evropské Rady (16.-17.června 2005).

Ad 2. Společná strana euromincí

Diskuse o možné změně vzhledu společné strany euromincí byla zahájena zejména s ohledem na rozšíření EU. Jako nemyslitelné se jeví opomenutí kterékoli členské země při zobrazení mapy na platných euromincích po vstupu do eurozóny. Předpokládá se, že mince nejnižších nominálních hodnot zůstanou i nadále nezměněny. Změny se týkají mincí ze slitiny „Nordic Gold“ (10, 20 a 50 centy) a mincí ze dvou kovů (1 a 2 eura).

Otázka společné strany euromincí byla diskutována na jednání výboru pro euromince dne 21.dubna 2005. ČNB se v diskusi připojila k názoru požadujícímu zjednodušení společné strany tak, aby byla stejná pro všechny mince vyšších nominálních hodnot. Na jednání Hospodářského a finančního výboru (EFC) 28. – 29. dubna 2005 proběhla k návrhu změny vzhledu mincí široká diskuse s hlavní otázkou, jak zabránit spekulacím o dalším rozšiřování EU (např. Turecko, Ukrajina) vzhledem k uvedení mapy na euromincích. Tato velmi citlivá politická otázka zde však vyřešena nebyla a byla postoupena na květnové jednání ministrů (ECOFIN).

V rámci neformální Rady ECOFIN (13.-14.5.2005) k tomuto tématu proběhla diskuse a ministři se kloní spíše k variantě mapy se zamlženými obrysy, i když v této variantě naopak vzniká problém zobrazení Malty a Kypru. Další práce budou pokračovat na technické úrovni (EFC).

Ad 3. Stabilita finančního systému EU

Na neformálním setkání ECOFINu 10.září 2004 ve Scheveningenu schválili ministři a guvernéři plán EFC na připravení principů a procedur spolupráce při zvládnání finančních krizí v EU a následnou realizaci formou Memoranda o porozumění (MoU) – právně nezávazné dohody o spolupráci mezi ministerstvy financí příp. dalšími možnými dotčenými resorty, centrálními bankami a bankovními dohledy. Úkolem vypracování MoU byla pověřená pracovní skupina HLWG, která jej dokončila k 31.3.2005. MoU bylo následně diskutováno na jednáních výborů FSC (leden a duben 2005) a ve své finální verzi na EFC/FST 28. a 29. dubna 2005 (vše za účasti zástupců ČR), kde došlo ke shodě, že současná situace finančního systému je stabilizovaná a nehrozí vážné ohrožení finančního systému. MoU bylo následně postoupeno k podpisu na Radu ECOFIN.

Cílem Memoranda je podpořit spolupráci v krizových situacích mezi bankovními dohledy, centrálními bankami a ministerstvy financí. Spolupráce se bude týkat zejména výměny informací, názorů a hodnocení mezi zúčastněnými. Přijetí Memoranda má následovat uspořádání krizového simulačního cvičení (simulace finanční krize v celé EU).

Ministři v rámci květnového neformálního jednání Rady ECOFIN podepsali Memorandum o porozumění a schválili komuniké pro tisk.

V otázce připravovaného cvičení pro krizovou simulaci byla zdůrazněna důležitost důkladné přípravy vzhledem k velkému počtu účastníků (77 signatářů Memoranda o porozumění) a složitosti operace. ČS rovněž poukázaly na riziko chybného zhodnocení situace veřejností. V žádném případě nesmí být cvičení pochopeno jako příprava na rozpouštění veřejných peněz anebo jako signál, že nějaká krize bezprostředně hrozí.

ECB nabídla vytvoření a správu úplného evropského seznamu krizových kontaktů (na bázi existujícího seznamu krizových kontaktů pro bankovníctví).

Ad 4. Evropská strategie financování rozvojové pomoci

Diskuse o problematice financování rozvojové pomoci (ZRS) je vedena na úrovni Komise, EFC a Rady ECOFIN v souvislosti s přípravou EU na Summit OSN v září 2005, na kterém bude hodnocen pokrok v dosahování Miléniových rozvojových cílů (MDGs) a potenciál vyspělých dárců splnit cíl OSN na dosažení úrovně 0,7 % ODA/GNI do roku 2015. Cílem diskuse je připravit do zářijového Summitu OSN širší strategie EU pro financování rozvojové pomoci.

Na zasedání EFC ve dnech 28.-29.4. 2005 byly projednávány různé alternativy financování ZRS. Bylo dohodnuto, že návrhy je nutné koncipovat jako balík s tím, že v rámci EU je nutné, aby každý podpořil balík, ale není nutné, aby se každý všeho v rámci balíku zúčastnil. Součástí balíku by mohla být IFF (International Finance Facility), resp. IFFIm (IFF for Immunisation)¹, daně a promíjení dluhů. K otázce daní se očekává, že DG Tax připraví na příští červnové jednání ECOFINu k tomuto zprávu.

Na neformálním zasedání Rady ECOFIN v Lucemburku (13.-14.5.2005) se řada zemí (zejména Británie, Švédsko,...) shodla na tom, že je nutné najít rychle řešení tohoto urgentního problému. Na návrh Británie bude další iniciativa v této oblasti s ohledem na velmi omezený časový prostor již od nyníška společnou gescí obou předsednictví, tj. lucemburského a britského.

Diskuse se v rámci květnového neformálního jednání ministrů financí soustředila na 4 okruhy otázek :

1. nové společné průběžné cíle z hlediska podílu oficiální rozvojové pomoci (ODA) na hrubém národním důchodu (GNI)
2. nové finanční nástroje
3. zmírnění dluhů
4. měření efektivity pomoci

¹ IFFIm (IFF for Immunisation) je pilotním projektem navrženým Británií se zaměřením na generování zdrojů pro financování poklesu dětské úmrtnosti v rozvojových zemích, který by měl prověřit živostaschopnost celého konceptu IFF.

ad1) nové společné průběžné cíle ODA/GNI

V této části žádný ČS nezpochybňoval platný cíl pro r. 2015, tj. 0,7% GNI. Řada zemí (ČR, Německo, Itálii, Litvu, Kypr, Maltu, Slovensko, Maďarsko, Estonsko, a zřejmě i Lotyšsko) však vidí jako problematický nově navrhovaný průběžný cíl pro rok 2010 (pro staré členské země 0,56%, pro nové 0,17%), a to zejména kvůli domácí rozpočtové situaci a konsolidaci veřejných financí s ohledem na Pakt stability a růstu (SGP). Některé členské země rovněž poukázaly na svoji nízkou výchozí základnu a nutnost násobného navýšení ODA v průběhu velmi krátké doby (Itálie, Kypr, Slovensko, Estonsko). Podle Finska je nutné zkoumat, jaká rizika ČS mohou převzít a v jakém rozsahu se mohou zavázat na úkor příštích generací.

Navrhovaného průběžného cíle by měly být schopny dosáhnout tyto členské země: Belgie, Francie, Španělsko, Nizozemí, Slovinsko, Portugalsko, Irsko a rovněž Dánsko, které však v rámci SGP požaduje zohlednění ODA při stanovení střednědobého cíle vyrovnaných veřejných financí. Švédsko dosáhne hranice 1% z GNI již v roce 2006. Británie hodnotí nové střednědobé cíle ODA/GNI jako dobré, ale rozhodně ne postačující. Komise vidí střednědobé cíle (pro EU jako celek) jako realistické. Otázkou navrhovaných střednědobých cílů se budou dále zabývat ministři pro rozvojovou spolupráci na svém jednání 23. a 24. května.

ad 2) nové finanční nástroje

a) Mezinárodní finanční nástroj (IFF) a Mezinárodní finanční nástroj pro očkování (IFFI)

Iniciátorem zřízení těchto nástrojů je Velká Británie, která zdůraznila, že samotný pilotní projekt IFF, tj. IFFI, může ve spojení s Gatesovou nadací a dalšími soukromými zdroji zachránit do roku 2015 pět milionů lidských životů a snížit dětskou úmrtnost o 2/3.

Podporu jak IFFI, tak IFF vyjádřilo Švédsko. Belgie, Německo, Slovinsko a Francie jsou prozatím pouze pro pilotní projekt IFFI. Podle Nizozemí je účast v IFF vhodná pro ty země, které v budoucnu hodlají dále zvýšit své příspěvky na ODA. Nizozemí však takový záměr nemá. Rakousko a Estonsko jsou k IFF skeptické. V této souvislosti Rakousko vzneslo otázku, zda nepůjde pozdější splácení v rámci IFF na úkor ODA. Španělsko podmínilo svou účast na IFFI konečným vyjádřením Eurostatu ke klasifikaci příslušných prostředků a rovněž Portugalsko považuje za nutné nejdříve dořešit otázky spojené s řízením tohoto nástroje. Tento postoj podpořilo Německo, které je obecně k IFF zdrženlivé. Slovensko hodlá návrh na zřízení IFF dále zkoumat.

ČR vyjádřilo podporu balíčku návrhů jako celku s tím, že účast na jeho jednotlivých částech by měla být dobrovolná. Obdobný postoj má Itálie, Lotyšsko a Kypr.

Podle závěru Předsednictví jsou ve vztahu k IFF nutné další technické práce, kterými bude pověřena Komise a EFC. Komise členské státy informovala, že Eurostat již ustavil pracovní skupinu, která se bude zabývat klasifikací IFF.

b) daně

Británie v otázce využití daní pro financování rozvojové pomoci prosazuje zdanění způsobem podle vlastního výběru té které země. Nizozemí podpořilo zdanění letecké dopravy zejména kvůli odstranění existujících distorzí ve zdanění různých druhů dopravy a také s ohledem na životní prostředí. Německo, Rakousko a Itálie by preferovaly zdanění leteckého paliva, ale zdanění letenek vidí jako zřetelně jednodušší. Rakousko dále otevřelo otázku propojení této problematiky s výsledky jednání o Finanční perspektivě a také otázku způsobu využití získaných prostředků. Francie dává přednost zdanění letenek s tím, že by měl být veřejnosti dobře vysvětlen konkrétní způsob použití takto získaných peněz.

Belgie podpořila variantu poplatků z letenek vybíraných na dobrovolném základě. Stejnou pozici zaujala ČR (ČR není obecně nakloněna novým daním). Naproti tomu Dánsko vidí dobrovolný poplatek jako snahu vlád zbavit se odpovědnosti za vybírání daní a využívání takto získaných prostředků.

Podle Švédska jsou nutné další technické rozbory a přípravné práce. Španělsko a Litva vidí zdanění letectví jako obtížné s ohledem na vznik distorzí. Obdobný názor vyjádřilo Řecko, které poukázalo na dopad na celosvětovou konkurenceschopnost letecké dopravy a dopad na turistiku (a to i v rozvojových zemích). Stejnou argumentaci předneslo Portugalsko. Irsko poukázalo na vliv na ceny, který u nízkonákladových přepravců bude v řádu desítek procent.

Kompromis zformulovaný Předsednictvím a podpořený po další diskusi všemi ministry vyšel z konstatování, že zdanění leteckého paliva je střednědobě velmi obtížně prosaditelné a realizovatelné. Veškeré úsilí by se tedy mělo soustředit na zpoplatnění letenek, a to na bázi belgického návrhu: dobrovolný poplatek jako základ a u zemí, které to budou považovat za schůdné, poplatek povinný. Komise v tomto směru připraví podklady pro další technickou diskusi. Irsko s tímto závěrem nevyjádřilo uspokojení.

ad 3) zmírnění dluhů

Británie vyjádřila názor, že by měla být pozornost soustředěna na dluhy vůči multilaterálním institucím. Jejich odepsání by výrazně pomohlo zejména chudším africkým zemím, které nemají ropu, přičemž z pohledu daných institucí se nejedná o velké částky. Švédsko, Španělsko, Nizozemí, Německo a Francie vyjádřily souhlas s individuálním přístupem k jednotlivým zemím. Podle Švédska, Nizozemí, Slovinska a Španělska by se odpouštění dluhů nemělo dotýkat jen tzv. HIPC zemí, protože ti nejchudší nejsou nutně ti nejzadluženější. Naproti tomu na bývalé HIPC země se chce omezit Německo. Belgie a Finsko soudí, že je nejprve třeba ukončit současné kolo odpouštění dluhů jednotlivým zemím.

Británie dále navrhl uvažovat i o zapojení Evropského rozvojového fondu (EDF). Na tento návrh Komise reagovala s tím, že v rámci této Finanční perspektivy je takový postup možný jen v minimálním rozsahu. Nizozemí navrhlo převzetí dluhové služby tak, aby tato forma pomoci mohla být spojena s určitými podmínkami, a dále zmínilo možnost využít současného presidenta Světové banky Paula Wolfowitze k působení na USA ve směru jejich většího zapojení.

ad 4) měření efektivity pomoci

V této otázce se všichni diskutující shodli, že je nutné sledovat efektivitu poskytované pomoci. Navrhované kvantitativní cíle výslovně podpořilo Švédsko, které zformulovalo i otázku odpovědnosti přijímajících zemí. Finsko zdůraznilo otázku absorpční kapacity přijímajících zemí. Slovinsko vidí v efektivitě poskytované pomoci problém, který znovu ukazuje na to, že dlouhodobé řešení je nutné hledat v agendě WTO. Rovněž Švédsko, Rakousko a Finsko soudí, že svobodný obchod a pokrok v liberalizačním kole z Doha je pro řešení problému zásadní.

Ad 5. Finanční perspektiva 2007 - 2013

S cílem dostat svému závazku a dosáhnout politické dohody o finanční perspektivě na léta 2007-13 na červnovém zasedání Evropské rady připravilo Předsednictví revidovanou verzi tzv. „Negociačního balíčku“, která byla oficiálně představena na zasedání GAERCu 25.4.2005. Má podobu budoucích Závěrů Evropské rady k finanční perspektivě a nadále má podrobně propracovanou zatím jen výdajovou stránku rozpočtu. Ani ta však neobsahuje žádná konkrétní číselná vyjádření. Jako nejproblematičtější se jeví dosažení dohody o příjmové stránce rozpočtu, která ještě nezačala být diskutována a v dokumentu je zahrnuta velmi okrajově. Nejvýraznějších změn oproti jeho první verzi doznal balíček v oblasti politiky soudržnosti. Smyslem těchto změn je snížení objemu rozpočtu, po kterém volají zejména bohaté členské státy. Na ČR dopadají navržené změny výrazně negativním způsobem.

Ministři v rámci neformálního zasedání Rady ECOFIN (13.-14.5.2005) diskutovali problematiku finanční perspektivy 2007-2013 na základě non-paperu Předsednictví, a to tentokrát nejenom příjmovou, ale i výdajovou stránku rozpočtu. V podstatě všichni diskutující (včetně ČR) potvrdili svá známá stanoviska. Zcela neměnné je v otázce příjmové stránky rozpočtu i stanovisko Velké Británie. Předsednictví konstatovalo totální nedostatek vstřícnosti ze strany členských států. Předsednictví vyjádřilo záměr sejít se v období mezi 30.5. a 10.6.2005 bilaterálně se všemi hlavami členských států.